

Anotace rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva

Rozsudek ze dne 9. ledna 2025 ve věci č. 21766/22 – *Cavca proti Moldavsku*

Senát páté sekce Soudu jednomyslně rozhodl, že došlo k porušení čl. 6 odst. 1 Úmluvy tím, že se vnitrostátní soudy náležitě nezaobíraly argumentem stěžovatele, státního zaměstnance, že byl ke korupčnímu jednání, v jehož důsledku byl propuštěn ze zaměstnání, naveden ze strany státního agenta, který testoval jeho profesní integritu. Porušení také shledal z důvodu, že vnitrostátní soudy nezajistily kontradiktornost řízení.

I. Skutkové okolnosti

Stěžovatel, zaměstnanec Inspektorátu na ochranu životního prostředí, měl od státního agenta v utajení testujícího jeho profesní integritu přijmout úplatek. Vnitrostátní soud následně rozhodl o tom, že stěžovatel tento test nesplnil, jelikož by daným způsobem jednal i bez zapojení státního agenta, což však soud nijak blíže neodůvodnil. Stěžovatel přitom nebyl k soudnímu jednání předvolán, nemohl v jeho rámci činit žádná podání ani se proti výsledku odvolat (na rozdíl od Inspektorátu). Na základě tohoto rozhodnutí zahájil Inspektorát se stěžovatelem kárné řízení a následně jej propustil. Rozhodnutí o propuštění stěžovatel napadl před vnitrostátními soudy, přičemž mimo jiné namítal, že byl k jednání státním agentem naveden. Tímto argumentem se však vnitrostátní soudy blíže nezabývaly a jeho žalobě nevyhověly.

II. Odůvodnění rozhodnutí Soudu

K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 6 ODS. 1 ÚMLUVY

Stěžovatel namítal, že k porušení jeho práva na spravedlivý proces mělo dojít tím, že byl k předmětnému jednání naveden státním agentem a že neměl přístup k soudu, který výsledek testu profesní integrity potvrdil.

1. K přijatelnosti

Soud konstatoval, že na věc není použitelný čl. 6 odst. 1 Úmluvy v jeho trestní složce, jelikož neshledal naplnění tzv. engelovských kritérií (*Engel a ostatní proti Nizozemsku*, č. 5100/71 a další, rozsudek ze dne 8. června 1976, § 82). Stěžovatel byl potrestán za chování, které spadalo do oblasti disciplinárního práva, a nikoli za spáchání trestného činu zakázaného zákonem. Nehrozilo mu vězení ani vysoká pokuta, ale byl propuštěn a po dobu pěti let nemohl být znovu zaměstnán jako veřejný činitel. Naopak dovodil použitelnost čl. 6 odst. 1 v jeho občanskoprávní složce, jelikož řízení týkající se rozhodnutí o uložení disciplinární sankce stěžovateli mělo rozhodující význam pro jeho práva, neboť mohlo vést ke zrušení této sankce.

2. K odůvodněnosti

a) Obecné úvahy

Soud poukázal na skutečnost, že korupce je problémem v mnoha zemích, a na obtíže, kterým vnitrostátní orgány při jejím objasňování čelí. Testování profesní integrity zaměstnanců je přitom jednou z užívaných praktik, která však nemá za cíl shromáždění důkazů pro účely trestního řízení, nýbrž má určit míru korupce v určité skupině osob, přičemž působí i preventivně. Použití zvláštních vyšetřovacích metod, jako jsou ty prováděné v utajení, samo o sobě neporušuje právo na spravedlivý proces; jejich užití se však musí držet v rámci jasných mezí z důvodu možného rizika navádění k činu (*Ramanauskas proti Litvě*, č. 74420/01, rozsudek velkého senátu ze dne 5. února 2008, § 51 a 55).

b) Relevance trestněprávních záruk spravedlivého procesu pro civilní řízení

Soud připomenul, že i když záruky spravedlivého procesu nejsou nutně stejné v trestních a civilních řízeních, může se při přezkumu spravedlivosti civilního řízení nechat inspirovat zásadami rozvinutými v kontextu trestní složky čl. 6 odst. 1 Úmluvy (viz *López Ribalda a ostatní proti Španělsku*, č. 1874/13 a 8567/13, rozsudek velkého senátu ze dne 17. října 2019, § 152). V projednávaném případě přitom inspiraci takovými zásadami ohledně policejní provokace, s vhodnými modifikacemi, přitakal.

c) Obecné zásady formulované v kontextu policejní provokace v trestním řízení

Soud následně připomenul test, který vyvinul v kontextu policejní provokace v rámci trestního řízení. V rámci hmotněprávní složky testu se nejprve posuzuje, zda k policejní provokaci či navádění došlo (*Akbay a ostatní proti Německu*, č. 40495/15 a 2 další, rozsudek ze dne 15. října 2020, § 111). V rámci procesní složky testu se následně zabývá tím, jestli vnitrostátní soudy přijaly kroky k objasnění okolností hájitelně tvrzené policejní provokace a zdali učinily závěry v souladu s Úmluvou, pakliže shledaly, že k policejní provokaci došlo či nebylo prokázáno, že k ní nedošlo (*Ramanauskas proti Litvě*, cit. výše, § 70).

d) Postoj Soudu v projednávané věci

Ačkoliv Soud shledal možnost inspirace zásadami rozvinutými v kontextu policejní provokace v trestním řízení, v případech kárných řízení navazujících na testování integrity zaměstnanců vzal v potaz specifičnost takového testování. S ohledem na obtíže spojené s odhalováním a prokazováním korupce mohou vnitrostátní orgány testovat, zda má určitá skupina osob tendenci k porušování profesních pravidel. I vzhledem k tomu, že za jednání v kontextu testu profesní integrity, tedy umělého navození situace, v níž se prověřuje dodržování profesních pravidel, nemohou být zkoušené osoby shledány trestně odpovědnými, nelze je dle Soudu samo o sobě považovat za vyprovokování či navádění. Neshledal tedy jeho neslučitelnost s čl. 6 odst. 1 Úmluvy. Takto získané důkazy však mohou být rozhodující pro následné kárné řízení vůči osobě, proto musí být dány silné procesní záruky s ohledem na plánování, provedení a hodnocení tohoto testování. To zahrnuje právo napadnout výsledky testování před soudy a povinnost soudů se argumentací zkoušené osoby řádně zabývat.

e) Aplikace výše uvedeného na projednávanou věc

Vnitrostátní právo vyžadovalo, aby byl test profesní integrity v rámci určitého veřejného orgánu schválen soudcem, který musí posoudit jeho potřebu a způsob provedení. To se v předmětném případě stalo, a Soud tak považoval záruky poskytnuté v úvodním stádiu za dostačující. Soud také poukázal na skutečnost, že vnitrostátní orgány neměly žádné objektivní podezření vůči stěžovateli. Soud však konstatoval, že v případě testování profesní integrity, na rozdíl od policejní provokace v kontextu trestního řízení, není předchozí znalost zavrženíhodného jednání osoby natolik důležitá. Dle Soudu je při nahodilém testování skupiny osob podstatné, že vnitrostátní orgány jasně identifikovaly a prokázaly riziko korupce v rámci předmětné skupiny.

Soud měl dále za to, že vzhledem k okolnostem případu stěžovatel před vnitrostátními soudy hájitelně tvrdil, že byl k jednání naveden. Samotnou skutečností, zdali k vyprovokování došlo, se však Soud nezaobíral, jelikož v projednávané věci spatřoval flagrantní procesní nedostatky. Pouze jediný vnitrostátní soud se zabýval stěžovatelovou námitkou navádění. Závěr, že by stěžovatel porušil profesní normy i bez zapojení státního agenta, však tento vnitrostátní soud nijak blíže neosvětlil. Takto navíc rozhodl pouze na základě spisu a bez vyslechnutí stěžovatele či zvážení jeho důkazů či podání. Stěžovatel se navíc proti tomuto rozhodnutí ani nemohl odvolat, zatímco druhá strana ano. Soud tak konstatoval, že vnitrostátní soud nedostatečně odůvodnil svůj závěr, že k navádění stěžovatele nedošlo. Dále konstatoval, že nevyslechnutí stěžovatele a jeho nemožnost se odvolat, což však předmětnému státnímu orgánu umožněno bylo, představovaly porušení zásady rovnosti zbraní. Situace pak nebyla napravena ani tím, že v následných soudních řízeních, v nichž stěžovatel napadl rozhodnutí o svém propuštění, již slyšen být mohl. Tyto vnitrostátní soudy se totiž již nemohly zabývat otázkou navádění.

Vnitrostátní soudy tedy nedostatečně přezkoumaly stěžovatelem uplatněnou námitku navádění k jednání a nezajistily kontradiktornost řízení. Soud tedy konstatoval, že došlo k porušení čl. 6 odst. 1 Úmluvy.